

4 bijenale mladih u parizu

živojin turinski

Ovogodišnji Bijenale mladih u Parizu nije doneo ništa novo. Slikarstvo nije obogaćeno ovom velikom izložbom ni jednom neočekivanom avanturom ni jednim iznenađenjem. Šta je pravi uzrok ovakvoj smirenosti, ima li neko logično objašnjenje ovo zatišje koje dolazi posle nekoliko zaista burnih i bučnih godina ekspanzivnih programa optičke umetnosti i pop-arta. Da li je to stoga što su dimenzije neistraženih oblasti plastičnog fenomena učestalim agresijama sužene do te mere da je danas potrebno mnogo više truda i nešto više vremena da bi se zacrtao put od jedne etape do novog istraživačkog poduhvata i podviga ili je to stoga što se već toliko novine nagomilalo da nužno mora uslediti period sporije fermentacije, period preispitivanja otkrivenog, zaista je teško reći. Ostaje utisak da Bijenale, čije su nesumnjive pretenzije da registruje današnji trenutak mladalačke uznesenosti, umetnosti, u ovom obliku, više rezime jednog već pređenog i prevaziđenog perioda no uverljiva predstava aktuelnog stanja.

Šta sve sadrži ova izložba, ovaj vašar moderne umetnosti, smišljen da svojom obimnošću i entuzijazmom mladosti parira velelepnoj turističkoj atrakciji koja se svake druge godine zove Bijenale u Veneciji. Pre svega, tu su detinjaste, zamorno-zabavne pokretne igračke koje se posredstvom posmatrača aktiviraju: celuloidne loptice koje u sled nagiba osnovne gravitiraju centru odakle ih jednostavno smišljen mehanizam odbacuje ponovo na periferne zidove eksponata, raznorazne zvrčice koje se na pritisak pedale sunovrato pokreću organizujući neodređena i sasvim zamarajuća treperenja, zatim, bilijarske kugle koje po slobodnom nahođenju možete pustiti da klize perforiranim kanalima da bi se sunovratile uz nešto malo buke do najnižeg nivoa puta, simetrično raspoređene lampice svetle po određenom pravilu — svaka treća, na primer, a vašom intervencijom kombinacija paljenja i gašenja svetiljki izmeniče se — sada će svetleti svaka druga lampica.

U oblasti nešto klasičnijeg načina slikarskog mišljenja sadržano je mnoštvo dispatnih stavova, mnoštvo različitih sistema shvatanja pikturalne fenomenologije. Švedanin Karl Olaf Bjork smatra da je materijal u kome realizuje svoju predstavu sveta izvanredan povod za činičku distancu prema svetu uopšte. Njegove boje su drečavo neukusne u njegovim slikama — skulpturama žive čedne ptice vešto sačinjene od baršunastih krpa i perja mrtvih kanarinaca, na njegovom polivinilskom moru koje osvet-

ljava karikatura omrznutog sunca topi se karikatura broskog pramca. I vedro poručuje Bjork: Budimo čedni kao deca i volimo ružno i volimo neukus. Cilj Bjorkove umetnosti je postignut; mi shvatamo da ovaj svet nije najbolji od svih mogućih svetova. Zapravo, Bjorkova umetnost kao da je pesimistički moto cele ove izložbe mladih slikara, jer se bezmalo u svim delima oseća uplašena distanciranost prema svetu, strepnja da se život ne shvati previše ozbiljno.

Od humorno pesimističke kombinatorike Bjorkove do optičke umetnosti Brižit Rajli nije velik korak u sadržajnom smislu, jer u konačnoj poruci Brižit svojim poverenjem u mašinsku civilizaciju, poverenjem u sliku koja može biti sačinjena samo od tamnih kružnica koje blago rotiraju prema centru izazivajući vidne halucinacije i prizivajući stvarni prizor nuklearne kataklizme sadržana je istovetna poruka — ovaj svet koji je i prisustvom moje slike obeležen nije moj svet; to je svet ledene mašinske logike.

Malo je onih o kojima bi trebalo nešto više razmišljati, onih koji se naročitošću svog dela izdvajaju iz mase većih i najčešće samo većih sledbenika već razrađenih slikarskih programa. Hans Valter Miler kombinuje projekcije raznobojnih pokretnih šara sa muzikom i smatra da time doprinosi ispitivanju vizuelne muzike. Gvatemalski slikar Augusto Kvara se inspiriše plastikom prekolombovske Amerike nastojeći da moderni plastični senzibilitet podredi tradicijskom načinu slikarskog mišljenja. Ovako bi se moglo redati u beskraj, preko sedam gora, preko sedam mora.

Ipak spomenimo još da je veoma omiljen jedan tip figurativnog slikanja koji bi se uslovno mogao nazvati karikaturnim slikarstvom. Šokirajući detalji, ili u vidu draistično iskrivljenih ljudskih oblića ili u samom sižeju slike obavezni su rekviziti. Isticanje genitalija, opisivanje neskriveno erotičnih i erotizirajućih gestova (Brejtner) najčešći su načini zapanjivanja. Namera je ovih slikara očigledno da uz podrugljiv smešak pokažu prstom čoveka naše visoke civilizacije nemoćno uslovljenog animalnim, biološkim neizbežnostima.

Napor da snagom svoje obdarenosti otkriju skrivenije vrednosti i dublje posledice svojih opredeljenja za velike likovne programe ovog vremena čini da su dela naših izlagača i Damjanovića i Veličkovića, Bolje i Naumova naglašeno izdvojena što je i oficijelno potvrđeno dvema nagradama.

savremene alternative

dragoš kalajić

Ovoj velikoj izložbi savremene umetnosti, koja se održava u prostranim salama zamka Španjolo u Akvili, prethodile su na istom mestu »savremene alternative I« godine 1962. i »Aspekti savremene umetnosti« 1963.

U tom kratkom periodu, izložbe u Akvili stekle su ugled jedne od najserioznijih i najinteresantnijih manifestacija tendencija ili izložbi sa težom, zaslugom inteligentne i ambiciozne akcije mladog italijanskog kritičara Enrica Crispoltia, kome je do sada prvi odabiranju i plasiranju, komentaranju dokumenata savremene umetnosti pomagala saradnja i svedočenja jedne vršne, internacionalne grupe kritičara, u kojoj nalazimo i ime Vere-Horvat Pintarić.

Ova akcija je usmerena, kako kaže Enrico Crispolti u predgovoru ovogodišnje edicije »Alternativa«, prema »ispitivanju panorame najdubljih i najplodnijih isrtživanja u novoj, prevashodno evropskoj i američkoj umetnosti«. I dodaje »... alternative, zato što se odbija jedan pravac, jedna istina... i predlaže se, naprotiv, otvorena dijalektika, rezultat raznih mogućnosti, lepeza hipoteza produbljenoj kontrasta, jer je naša realnost — na koju se primenjuju ova ispitivanja —

beskrajno različita, složena, slojevita i isprelomljena«.

Pošto se u novim tendencijama pojavljuju novi i najčešće vanestetski stavovi i intencije, ciljevi i ishodišta, stimulansi i situacije — instrumenti bivše kritike su postali neefikasni, neprimenljivi, te su se nametnuli imperativi stvaranja adekvatnih prilaza novim fenomenima, koji će omogućiti precizan i dubok opis ili razumevanje ovih tendencija. Voden ovom neophodnošću, Enrico Crispolti je oblast savremene umetnosti razvrstao u grupe — koje pojedinačno i iscrpno komentariše i obrazlaže u katalogu — gde su udruženi dokumenti, ne prema estetskim, stilskim, već prema tematskim, ideološkim i uopšte duhovnim bliskostima.

Nazivi grupa su: Dinamika realnog, Sećanje i realnost, Svakodnevna optika, Težina istorije, Hipoteza budućnosti, Skaska i ironija, Groteskna akcentualizacija, Snaga prirode, Prisustvo objekta, Dimenzija memorije, Magična simbologija, Vizionarska perspektiva i Simboli i signali.

Međutim, i pored široke zastupljenosti savremenih tendencija, od gestualnog slikarstva i geometrijske apstrakcije sve do pap-ata, neo-dade, neonadrealizma, ovogodišnja edi-

strana 83

bepi romagnoni: priča

strana 84

lav nuzberg: crtež

strana 85

kabakov: želja za pranjem